

A GVH bírságkiszabási gyakorlata

Tóth András

tanszékvezető egyetemi docens, KRE-ÁJK

GVH elnök-helyettes

Versenytanács elnök

Tartalom

- Bevezető
- Bírság statisztika
- Az antitröszt bírság-közlemény visszavezetésének előzményei
- A régi/új antitröszt bírság-közlemény

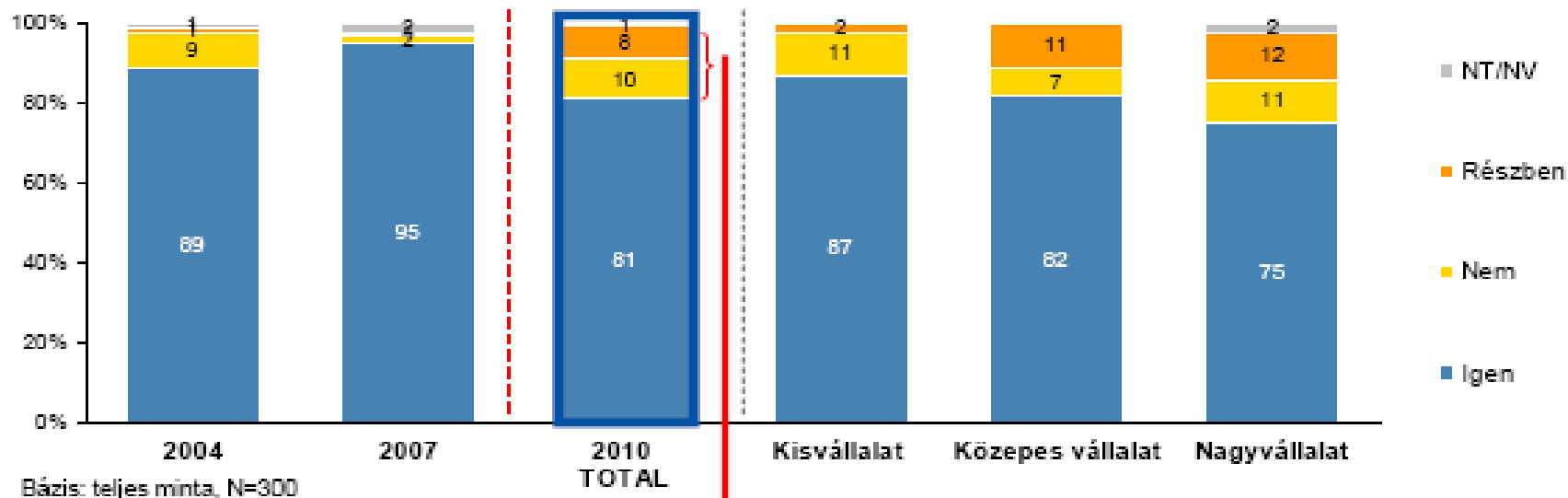
Bevezetés

- Bírság végső eszköz és nem cél
  - A társadalom szempontjából a nagyobb jólétet az biztosítja, ha nincs is jogsértés, a megelőzés fontos
  - A beavatkozás ennek megfelelően a megfelelés előmozdításába vetett erőfeszítések kudarcra > erőfeszítést tenni kell
- Antitröszt bírság közlemény
  - Legjelentősebb terület
  - aktuális

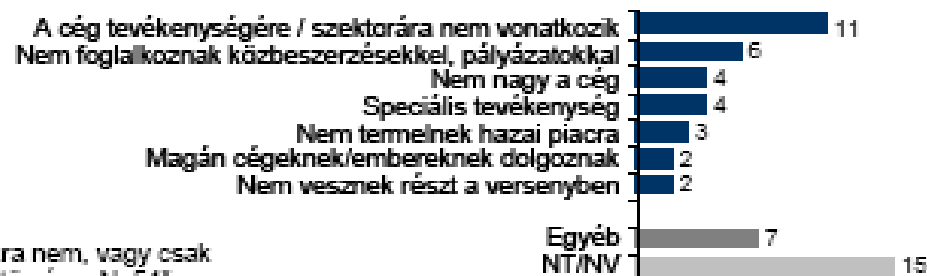

A saját vállalkozás és a Versenytörvény I.

Ön szerint az Ön vállalkozására vonatkoznak-e a Versenytörvény előírásai?

Ön szerint miért nem vonatkoznak vállalkozására a Versenytörvény előírásai? (A SPONTÁN említések száma)

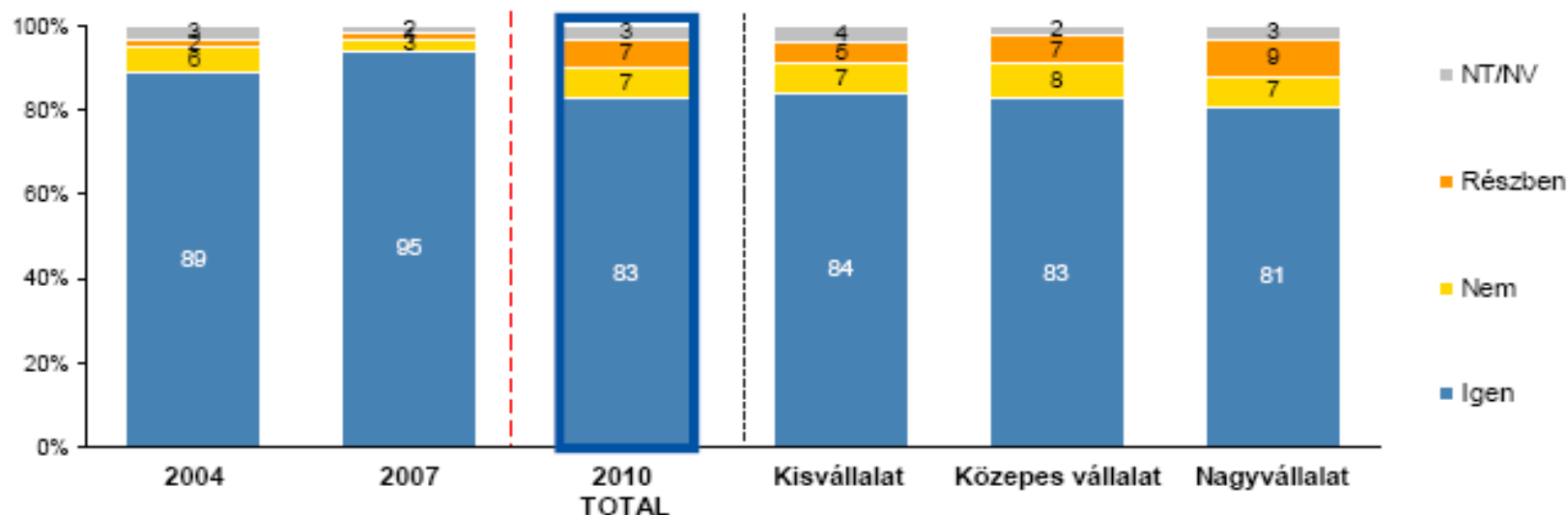

Bázis: Akik szerint a vállalatukra nem, vagy csak részben vonatkozik a Versenytörvény, N=54*

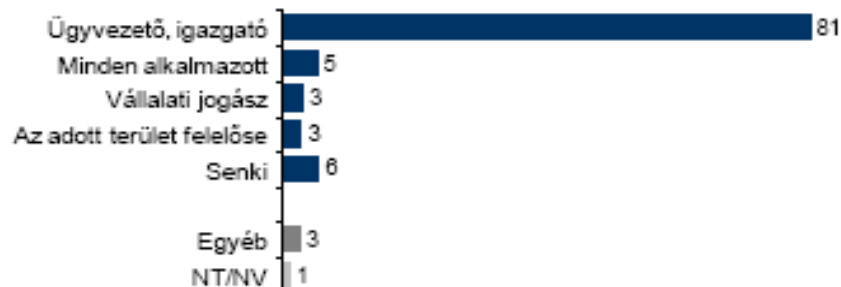

A saját vállalkozás és a Versenytörvény II.

Ön szerint az Ön vállalkozása működése során szem előtt tartja-e a Versenytörvény előírásait?

Az Ön vállalkozása esetében ki felel azért, hogy betartsák a Versenytörvény rendelkezéseit? (ASPONTÁN említések aránya)

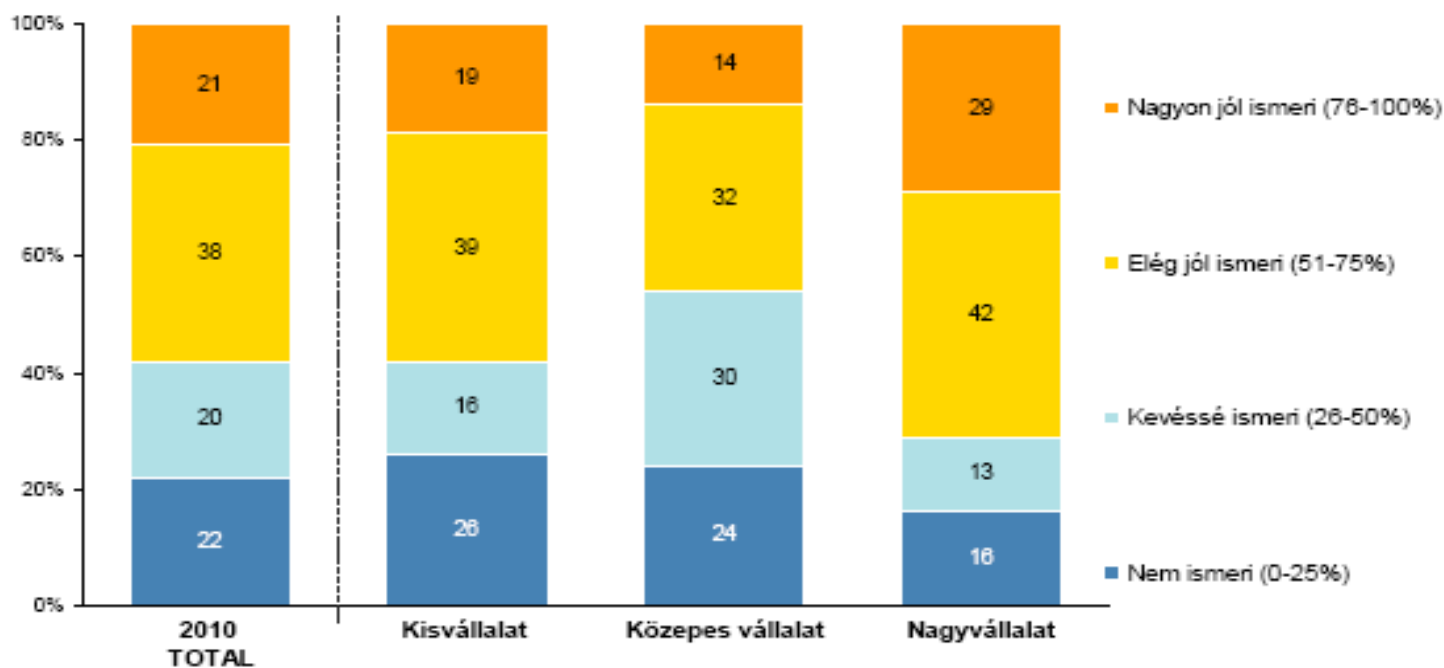
Bázis: teljes minta, N=300

Versenytörvény részletes ismerete

A Versenytörvény ismeretének szintje

3 kérdésből: Mire vonatkoznak a VT előírásai? Mi a célja a VT-nek? Milyen tevékenységeket tilt a VT? – képzett mutató a helyes válaszok százalékos aránya alapján.

Bázis: teljes minta, N=300

Versenytörvény részletes ismerete

- A cégvezetők 42%-a egyáltalán nem vagy alig ismeri a versenytörvény rendelkezését (KKV: 54%), miközben 83%-uk azt nyilatkozta, hogy a cég követi a rendelkezéseket és 81%-uk a cégvezetőt jelölte meg a versenytörvény betartásáért felelős személynek
- 35% úgy gondolja, hogy a versenytörvény ügyvédek etikai ügyeire is vonatkozik (ügyvédek 18%, bírák 6%)
- A nagyvállalati vezetők 14% úgy gondolja, hogy a versenytörvény a sportolói magatartásra vonatkozik, de 37%-uk nem is tudott válaszolni erre a kérdésre (ügyvédek 5%, bírák 4%, lakosság: 42%)
- A vállalatvezetők 22% szerint nem ütközik a versenytörvénybe, ha a cég a versenytársával megegyezik, hogy egymás területén nem versenyeznek (ügyvédeknel ez 7%)

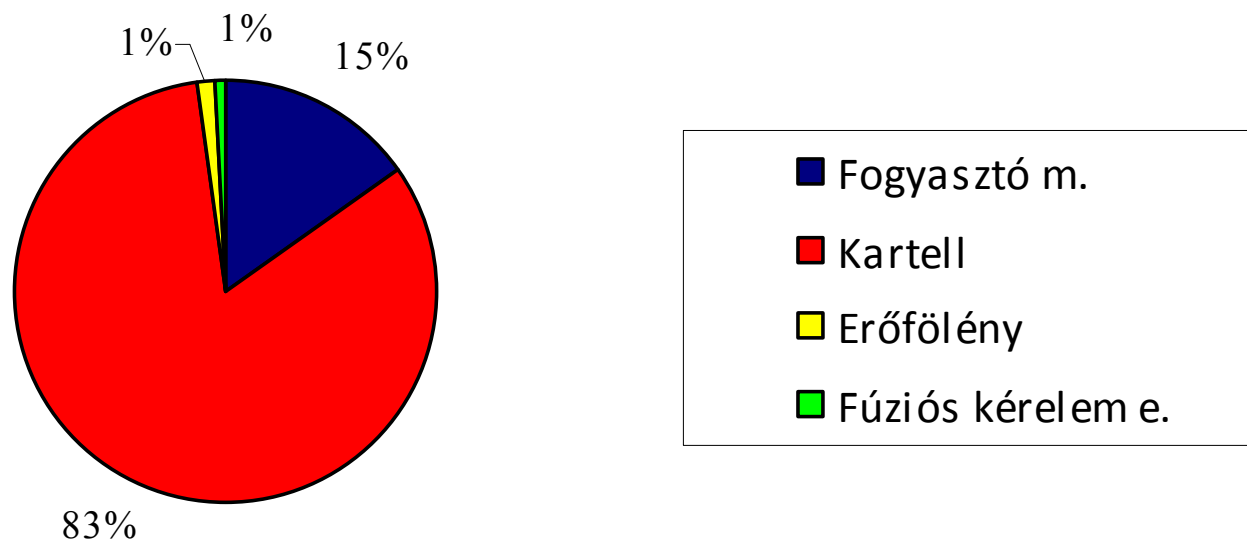
BÍRSÁG STATISZTIKA

Kiszabott bírságok ügynként (ezer forintban) 2008-2011

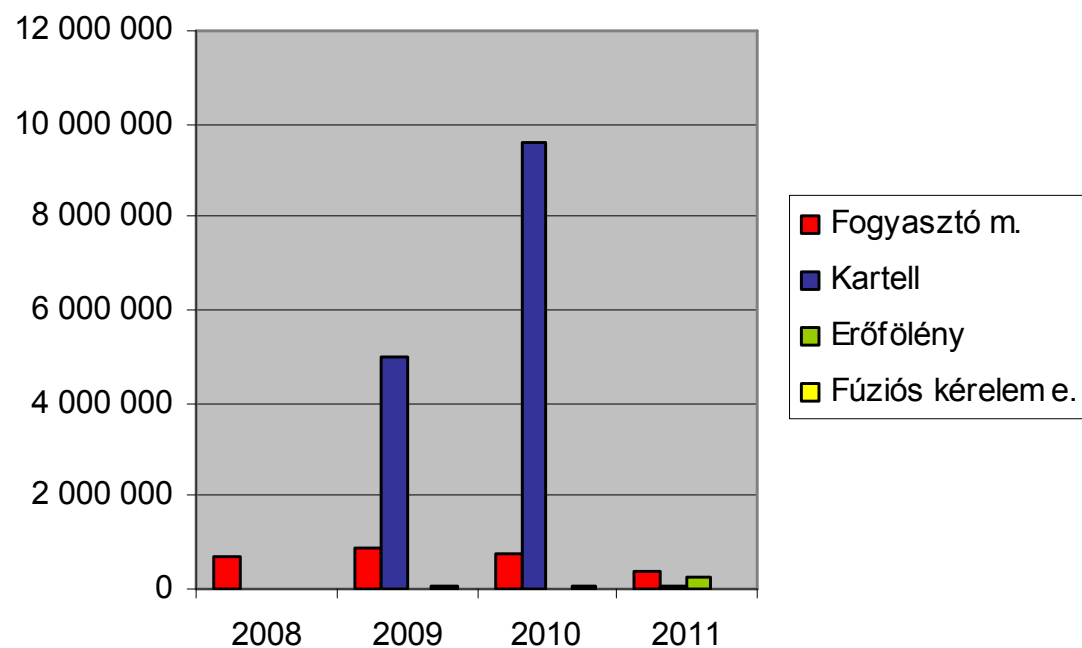
Fogyasztó m.	2 718 015
Kartell	14 674 352
Erőfölény	245 500
Fúziós kérelem e.	126 937
Összesen	17 764 804

A kiszabott bírságok összege ezer forintban egyes
ügytípusokban évekre lebontva

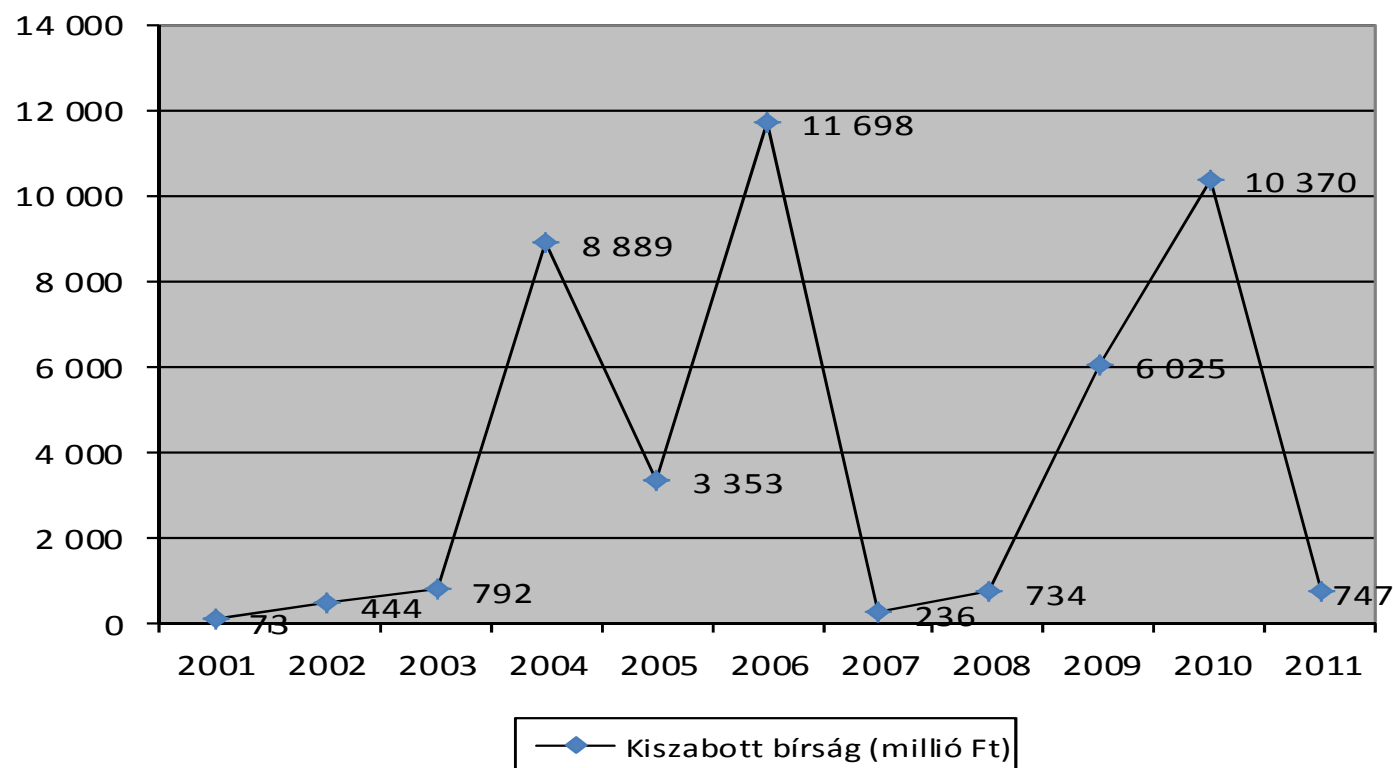
	2008	2009	2010	2011
Fogyasztó m.	713 524	895 818	755 800	394 000
Kartell	3 000	5 010 600	9 576 252	84 500
Erőfölény	0	0	0	245 500
Fúziós kérelem e.	18 000	46 475	38 762	23 700

A GVH által kiszabott bírságok egyes években

	Kiszabott bírság (millió Ft)
2001	73
2002	444
2003	792
2004	8 889
2005	3 353
2006	11 698
2007	236
2008	734
2009	6 025
2010	10 370
2011	747

A legmagasabb bírsággal zárult ügyek

	Vjszám	Ügynév	Bírság
1.	Vj-174/2007	Vegyépszer és Tsa-i - vasútszakaszok felújítása	7 178 000 000
2.	Vj-27/2003	Autópályaépítés kartellben	7 043 000 000
3.	Vj-51/2005	Allianz-Generali - Casco és KGFB	6 814 300 000
4.	Vj-130/2006	Strabag-Egri Útépítő-HE-DO Kft-Swietelsky Kft - kartell	2 906 000 000
5.	Vj-69/2008	ABO-Cerbona-Diamant-Első Pesti Malom-minimálárak alk.	2 294 300 000
6.	Vj-18/2008	Visa/MasterCard- bankkártyák-forgalmi jutalék	1 922 000 000
7.	Vj-162/2004	Int. System House-IBM-SAP - megállapodás	1 510 000 000
8.	Vj-56/2004	Betonút Szolgáltató és Építő Rt. és Tsai.	1 313 300 000
9.	Vj-22/2005	Magyar Államvasutak - pályahasználat	1 000 000 000
10.	Vj-140/2006	Magyar Posta és társai - lapterjesztés	936 000 000

A legmagasabb bírsággal zárult fogyasztós ügyek

Vjszám	Ügynév	Bírság
Vj-54/2006	Proctor&Gamble Kft - Bonux mosópor	315 000 000
Vj-148/2005	Colgate-Palmoliv-Colgate Total fogkrémek rekl.	257 000 000
Vj-3/2010	Magyar Telekom - SMS játék	200 000 000
Vj-113/2007	OTP Bank Nyrt - hitelkártya	200 000 000
Vj-154/2005	Electro Computer, BB, Credigen	168 000 000
Vj-133/2005	MagyarTelekom Rt. - Favorit tarifacsomag	150 000 000
Vj-116/2007	L'OREÁL Mo. Kft - Age Re-Perfekt	150 000 000
Vj-114/2007	OTP Bank Nyrt - forint alapú lekötés	132 000 000
Vj-209/2007	Crystal Institute Kft - Flavin-7 ital	120 534 600
Vj-145/2007	Beiersdorf Kft - Nivea Visage DNAge	110 000 000

A legmagasabb bírsággal zárult fúziós ügyek

Vjszám	Ügynév	Bírság
Vj-40/2010	INOTAL-MAL	27 300 000
Vj-179/2007	Bólyi Mg-i Zrt. - Bólyi Agrokémiai Kft.	18 000 000
Vj-124/2008	Bonitas 2002 Kft és Forrás Nyrt - Tendre Kft	17 000 000
Vj-26/2010	MVM-Hungarowind	14 700 000
Vj-195/2005	Bonitás - Multireklám	12 650 000
Vj-16/2001	Közös irányítás a BÉCEM felett	12 000 000
Vj-162/2005	Bonitás Kft. - MFS 2000 Magyar Lőszergyártó Rt.	10 000 000
Vj-24/2006	KHD-Invest Kft-Hód-Mezőgazda Rt	10 000 000
Vj-125/2008	Tendre Kft - Bábolna Takarményip.Kft	10 000 000
Vj-4/2011	Ispotály Management-Isp. Holding	9 000 000

A legmagasabb bírsággal zárult erőfölényes ügyek

Vjszám	Ügynév	Bírság
Vj-22/2005	Magyar Államvasutak - pályahasználat	1 000 000 000
Vj-121/2009	*Invitel - szolgáltató választás korlátozása	200 000 000
Vj-69/2005	Hungarotel Rt. - internet szolgáltatás	150 000 000
Vj-199/2005	Magyar Tojás - megállapodás	146 500 000
Vj-100/2002	Matáv telefon árprés	70 000 000
Vj-175/2001	Titász és a közvilágítás	65 000 000
Vj-121/2003	Vivendi nyári akció	55 000 000
Vj-74/2008	TITÁSZ - villamosenergia-szolgáltatás	45 000 000
Vj-176/2001	Démász és a közvilágítás	45 000 000
Vj-18/2002	UPC díjemelés — programcsomag	40 000 000

A legmagasabb bírsággal zárult kartell ügyek

Vjszám	Ügynév	Bírság
Vj-174/2007	Vegyépszer és Tsa-i - vasútszakaszok felújítás	7 178 000 000
Vj-27/2003	Autópályaépítés kartellben	7 043 000 000
Vj-51/2005	Allianz-Generali - Casco és KGFB	6 814 300 000
Vj-130/2006	Strabag-Egri Útépítő-HE-DO Kft-Swietelsky K	2 906 000 000
Vj-69/2008	ABO-Cerbona-Diamant-Első Pesti Malom-m	2 294 300 000
Vj-18/2008	Allianz Bank - bankkártyák-forgalmi jutalék	1 922 000 000
Vj-162/2004	Int. System House-IBM-SAP - megállapodás	1 510 000 000
Vj-56/2004	Betonút Szolgáltató és Építő Rt. és Tsai.	1 313 300 000
Vj-140/2006	Magyar Posta és társai - lapterjesztés	936 000 000
Vj-102/2004	AREVA és társai - kapcsoló berendezések	702 000 000

A legmagasabb bírsággal sújtott cégek egyes ügyekben

Cégnév	Bírság	Vjszám	Ügynév
Allianz Hungária Biztosító Zrt.	5 319 000 000	Vj-51/2005	Allianz-Generali - Casco és KGFB
Szentesi Vasútépítő Kft.	3 400 000 000	Vj-174/2007	Vegyépszer és Tsa-i - vasútszakaszok felújítása
Strabag Építő Zrt.	2 468 000 000	Vj-27/2003	Autópályaépítés kartellben
Betonút Szolgáltató és Építő Rt	2 212 000 000	Vj-27/2003	Autópályaépítés kartellben
MÁVÉPCELL Kft.	2 100 000 000	Vj-174/2007	Vegyépszer és Tsa-i - vasútszakaszok felújítása
Strabag Építő Zrt.	1 700 000 000	Vj-130/2006	Strabag-Egri Útépítő-HE-DO Kft-Swietelsky Kft - kartell
Colas Dunántúli Út- és Vasútépítő Zrt.	1 500 000 000	Vj-174/2007	Vegyépszer és Tsa-i - vasútszakaszok felújítása
Hídépítő Zrt. Pomáz 2006 Konzorcium	1 371 000 000	Vj-27/2003	Autópályaépítés kartellben
EGÚT Egri Útépítő Rt	1 200 000 000	Vj-130/2006	Strabag-Egri Útépítő-HE-DO Kft-Swietelsky Kft - kartell
Generali Providencia Biztosító Rt	1 046 000 000	Vj-51/2005	Allianz-Generali - Casco és KGFB

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL

ELŐZMÉNYEK

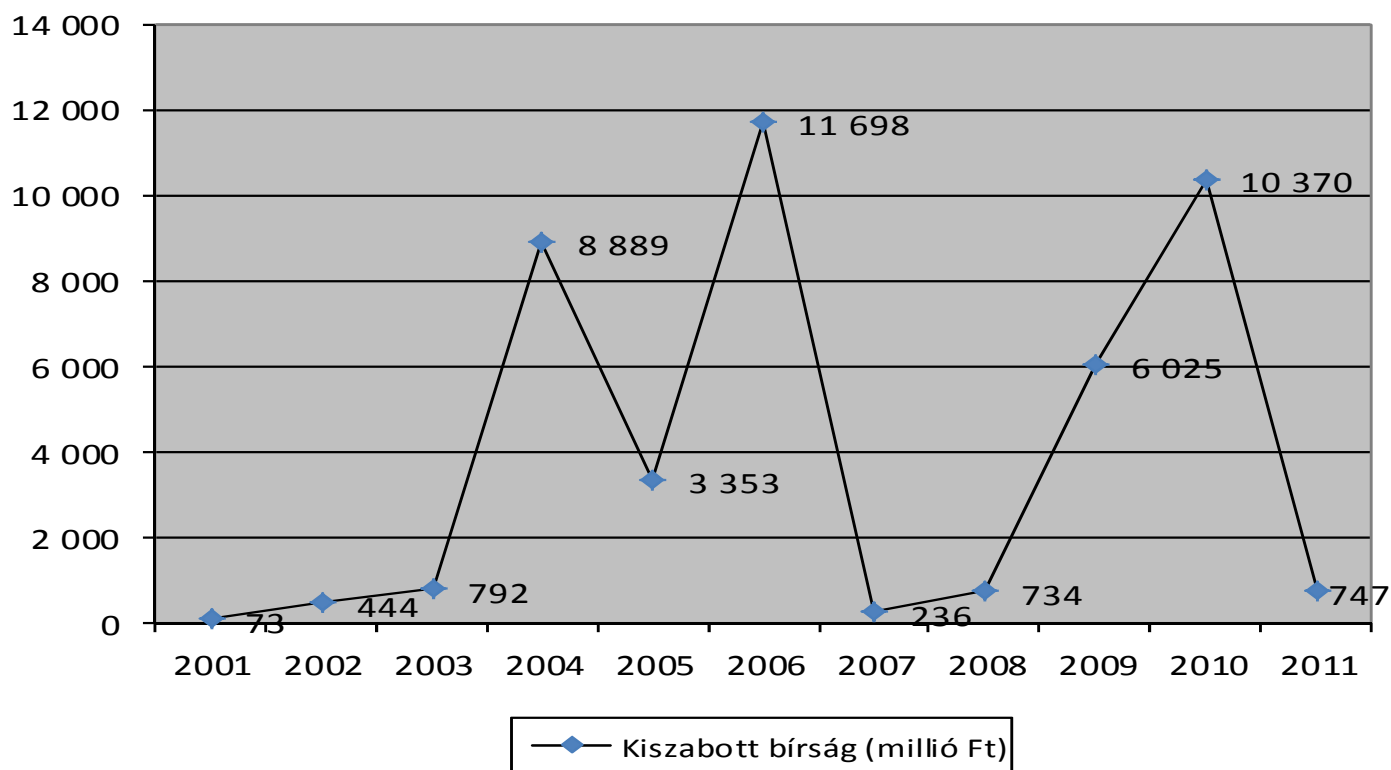
Jogszáabályi háttér

- **Tpvt. 78. § (1)** Az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki e törvény rendelkezéseit megsérti. A bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve annak - a határozatban azonosított - vállalkozáscsoportnak a jogsértést megállapító határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja. A vállalkozások társadalmi szervezetével, a köztestülettel, az egyesüléssel és más hasonló szervezettel szemben kiszabott bírság összege legfeljebb a tagvállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet.
- **Tpvt. 78. § (3)** A bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem **súlyára**, a jogsértő állapot **időtartamára**, a jogsértéssel elért **előnyre**, a jogsértő felek **piaci helyzetére**, a magatartás **felróhatóságára**, az eljárást segítő **együttműködő** magatartására, a törvénybe ütköző magatartás **ismételt** tanúsítására - tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztók, üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.
- **Tpvt. 36. § (6)** bekezdése szerint a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) elnöke a Versenytanács elnökével együttesen a GVH jogalkalmazási gyakorlatának alapjait ismertető közleményt adhat ki, melynek kötelező ereje nincsen, rendeltetése a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése.

Az első antitröszt bírság-közlemény

- Tág mérlegelési jog a bírság kiszabás terén
- Az első 10 évben alacsony bírságok (az 1%-ot meghaladó ritka)
- 2003. decemberében került kiadására az első antitröszt bírság-közlemény (2/2003), amely 2005-ben módosításra került
- A Tpv. 36. § (6) bekezdése nem zárja ki, hogy a közlemény a jövőre nézve fektesse le a kiszámítható jogalkalmazás alapjait
- Felmerült, hogy a közlemény sérti a Vt tagok függetlenségét, ezért Alkotmány-ellenes
  - AB [1392/B/2007 (I.27.)]
    - jogállamiság elvével ellentétes a közlemény, mert nem jogszabály mégis meghatározza a GVH jogalkalmazását?
    - Éppen a jogbiztonságot növeli
    - Egységes hivatali álláspont és a függetlenség ellentétes elvárások, praktikusán a Vt tagok álláspontjának a figyelembevételével
  - LB: a GVH-t köti a saját közleménye, a eltérést indokolni kell (2009)

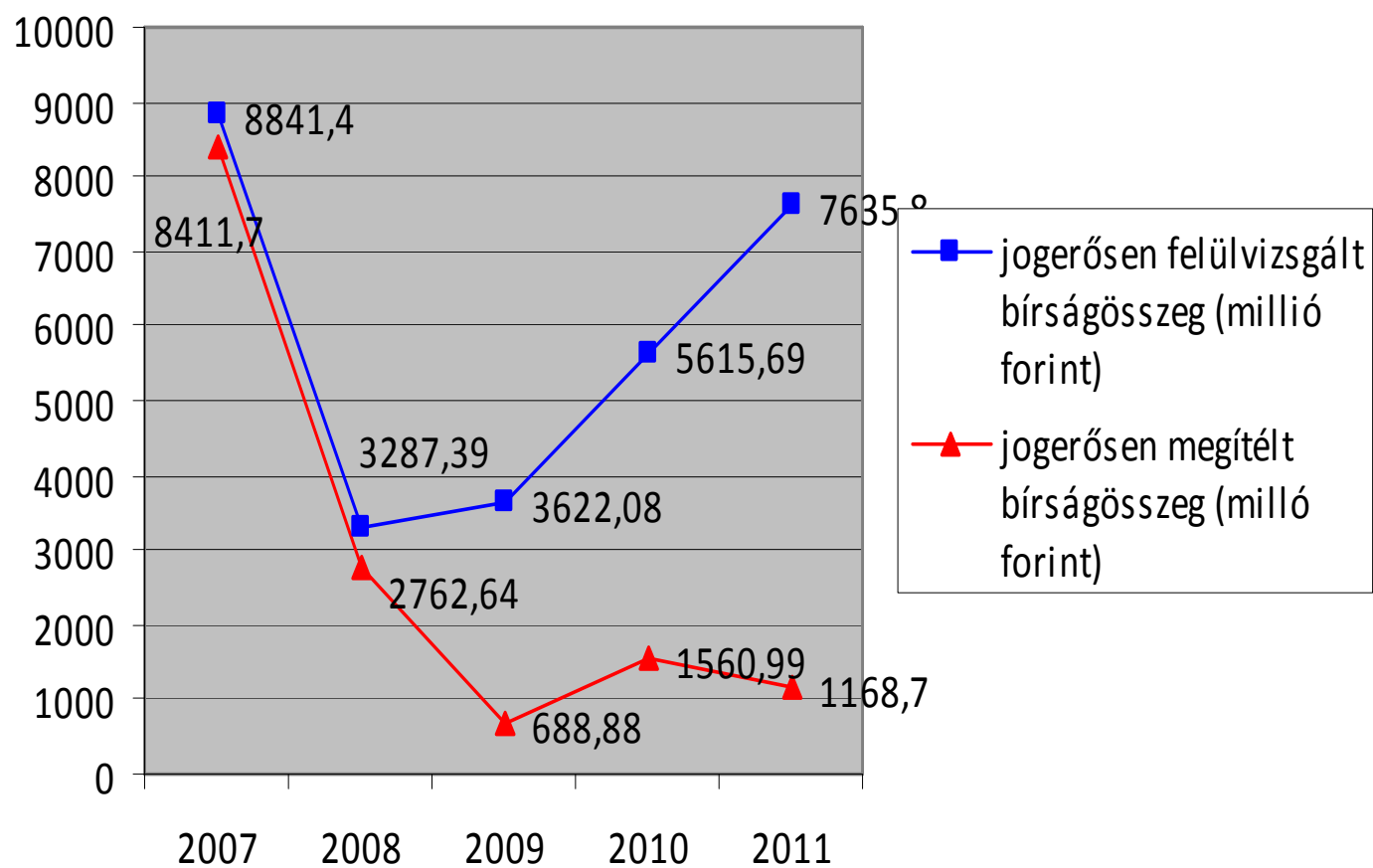

Ítéltábla vs. Bírság-közlemény

- Eleinte nem, csak kb. két év múlva kezdte a Fővárosi Ítéltábla támadni a GVH-s antitröszt bírság-közleményt:
  - A matematikai módszerekkel operáló közlemény csak egy segédlet, a bíróságot nem köti
  - Tívt. nem írja elő matematikai műveletek alkalmazását és nem említ alapösszeget
  - Egyedi megítélés kell, amelybe az általánosan rögzített szempontok nem férnek bele
  - Szorzó okszerűtlen, mert az ismétlődés/időtartam hosszúsága nem mindig súlyosbító körülmény van, hogy már közömbös és nincs is rá törvény felhatalmazás
  - 2008 novemberében saját bírságközlemény

A bíróság által felülvizsgált és helybenhagyott bírságok

Az Ítélető tábla „bírság-közleménye”

- A bírság kiszabást befolyásoló körülményeket nem általánosságban, elvontan, mechanikusan, matematikai műveletekkel, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni
- Egyéni és általános megelőzés
  - A bírságnak nem az egyes vállalkozásokhoz viszonyítva kell fennállnia, hanem a szóba jövő körülmények tekintetében (ez felülírta az FB álláspontját, amit az LB meg is erősített, tehát nem kell a 10%-os maximumból visszafelé kiindulni – egyesek ez a speciál prevenció háttérbe szorításaként értékelik, ez formai érvelés, a valódi prevenciót a bíróság szerint is az érezhető teher jelenti)
- Enyhítő és súlyosbító körülményekkel operál, amelyek egymás hatását ki is olthatják
  - Enyhítő:
    - huzamosabb ideig végzett jogszerű tevékenység (ez a GVH közleményben neutrális)
    - Felróhatóság hiánya: GVH közleményben ez objektív kategória
    - Adatszolgáltatás: GVH közleményben ez nem elegendő önmagában, ezen túlmutató kell
    - Beismerés
    - Tevőleges jóvátétel

Az Ítéletábra „bírság-közleménye” *(folyt.)*

- Enyhítő és súlyosbító körülményekkel operál, amelyek egymás hatását ki is olthatják
  - Súlyosbító:
    - Ismételt jogsértés: itt nem csak a jogerőseket lehet figyelembe venni
    - Szerep: kezdeményező, vezető, másokat jogsértésbe vivő
    - Időben elhúzódó
- A GVH antitröszt bírság közleménye ennek nyomán 2009 májusában vissza is lett vonva

OTP-ügy

- Nem antitröszt ügy, de van kihatása, páran már ennek kapcsán felvették, hogy az antitröszt közleményt vissza lehetne hozni
- 2007 decemberében a Vt. megállapította a fogyasztók megtévesztését („mindig a legjobb megtakarítási módot kínálja”) és 132 millió forintos bírságot szabott ki
- Fővárosi Bíróság új eljárásra kötelezett, mert a mérlegelt szempontokból nem derült ki, hogy milyen módon hatottak ki a bírság összeg megállapítására (nem elegendő a szempontok felsorolása)

OTP-ügy *(folyt.)*

- Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet helyben hagyta és többek között hangsúlyozta, hogy a jogsértések száma szorzótényezőként automatikusan nem alkalmazható, mert van, hogy ez nem súlyosbító körülmény (lehet neutrális is)
- Egy évvel az Ítéltábla bírságközleménye után az LB 2009 decemberében többek között úgy vélte:
  - A GVH saját közleményéhez kötve van (hiányzott, hogy a bíróság számára ez mit jelent)
  - Bírság kiszámítása matematikai módszereken alapulhat, így azonos (mit jelent?) jogsértések esetén az ismétlődés száma lehet szorzó

GIS-kartell ügy

- Az antitröszt bírság közlemény visszahozásának fennmaradt bizonytalanságait az LB ebben az ügyben oszlatta el
- Vt. 2005. decemberében összesen 702 millió forint bírságot szabott ki a GIS ügyben mert 1991-2004 között a vállalkozások 13 magyarországi projektet felosztottak.
- Ezek között voltak olyanok amelyek végül nem lettek kiírva.
- A Fővárosi Bíróság úgy vélte 2006-ban, hogy a potenciális tenderek értéke nem képezheti bírság kiszabás alapját, ezért a kiszabott bírság összeget jelentősen, 203 millió forintra mérsékelte, amelyet az Ítéltábla 2007-ben fenntartott
- Az LB 2009-ben hozott végzésével új eljárásra kötelezte az Ítéltáblát, mert egy ki nem írt tender bírság alapba való beszámítása körében úgy vélte nem logikus, ha célzatos megállapodás köthető ilyen tender vonatkozásában (tehát van jogsértés), akkor bírság alapot miért ne képezhetne

GIS-kartell ügy *(folyt.)*

- Az Ítéltábla a megismételt eljárásban a korábbi bírságcsökkentő döntést úgy tartotta fenn, hogy most a bírságközleményt üttette ki
  - Közlemény nem vitásan alkalmazható, de ez nem mentesít az egyedi értékelés alól
  - Az egyediesítés nem történhet matematikai módszerekkel, mert ez fiktív számadatokkal való műveletet jelent
- Az LB erre 2011 elején kimondta, hogy
  - a GVH jogosult bírság számítási közlemény kiadására,
  - ehhez kötve van és
  - ha ez volt a számítás alapja, akkor a bíróság is ebben a körben kell, hogy a felülvizsgálatot elvégezze,
  - a matematikai műveletek alkalmazása nem tekinthető jogsértőnek
- A Bizottság bírság-közleményei kapcsán az Európai Bíróság már korábban rögzítette ezeket az elveket:
  - Bizottság nem térhet el azoktól a szabályoktól amelyeket magára rótt (T-7/89 Hercules Chemicals)
  - A Bíróság nem helyettesítheti saját értékelésével a Bizottságét (C-189/02P Dansk Rorindustri)

A RÉGI/ÚJ ANTITRÖSZT BÍRSÁG- KÖZLEMÉNY

Visszavezetés elvei

- Az LB 2011 áprilisában GIS-kartell ügyben hozott döntése egyértelművé tette, hogy a GVH alkalmazhat matematikai módszereken nyugvó bírság közleményt és ez esetben a bíróságnak ebben a körben kell a felülvizsgálatot elvégeznie
- 2011 tavaszán rögtön megindult a közlemény visszavezetését előkészítő belső munka a GVH-ban, december 5-ig nyilvános konzultáció
- A korábbi közlemény koncepcionálisan (módszertan) megfelelő
- Ki kell egészíteni az elmúlt évek bírói gyakorlatára utalással
  - Nem csak a Tpvt. 78. § (3) bekezdésébe sorolt szempontok vehetők figyelembe
  - Nem kell valamennyi Tpvt. 78. § (3) bekezdése szerinti szempontot értékelni, csak amely releváns
  - Az elrettentés az érezhető mértékű joghátrányt jelenti
  - Arányosság az egyedi körülményekhez és nem a másik vállalkozásra kiszabott bírsághoz kapcsolódik

Visszavezetés elvei *(folyt.)*

- Ki kell egészíteni az elmúlt évek bírói gyakorlatára utalással
  - Ismétlődés megállapíthatóságához nem kell jogerős bírósági döntés
  - jogelőd által elkövetett jogsértés is számít ismétlődésnél
  - Ismétlődésnél azonosság kell
  - bírságcsökkentéséhez önmagában veszteséges helyzet nem elég
- Reflektálni kell a gazdasági válság hatásaira
  - Bírság mérséklés
  - Részletfizetési kedvezmény

Hatály és elvek

- Tpvt. 11. § és 21. §
- EUMSZ 101. és 102. cikk
- Nem:
  - Tpvt. 61. § - eljárási bírság
  - Tpvt. 75. § - kötelezettségvállalás megsértése
  - Tpvt. 79. § - engedélyezés iránti kérelem elmulasztása
  - Tpvt. 91. § - végrehajtási bírság
- Speciális és generális **elrettetés** – érzékelhető mértékű hátrány
- **Arányosság** az egyedi körülményekhez és nem a másik vállalkozásra kiszabott bírsághoz
- **Enyhítő** és **súlyosbító** körülmények komplex módon kerülnek figyelembe vételre az alapösszeg és a korrekciós tényezők alkalmazásán keresztül
- Közlemény sem tudja teljes körűen behatárolni a mérlegelést, indokolt **eltérés** lehetséges

Módszertan

$$\varepsilon = r_t \times \frac{N}{1000}$$

- ε = bírságösszeg (max. a releváns forgalom 10%-a, kivéve a tenderek, ahol a tenderérték hétszorososa) > Bizottságnál is 10-30%
- r = releváns piaci forgalom
- t = időtartam
  - Jogsértés évének releváns piaci forgalma
  - Egy évet meghaladó esetben a jogsértés teljes időtartamának releváns piaci forgalma (Bizottságnál több év érintettsége esetén az alapösszeg az évek számával szorzódik)
  - Tenderek esetén a tenderek értékének (tipikusan a nyertes ajánlat) háromszorosa
- N = pontszámok összege (alapösszeg és korrekciója) (max. 100 pont)

Alapösszeg

- Több lépcsős eljárás: alapösszeg és korrekciója
- **Alapösszeg** (max. 100 pont) = max. releváns piaci forgalom (t) 10%/30%-a
  - Jogsérelem súlya (max 60 pont)
    - Verseny veszélyeztettsége (0-30 pont)
      - Kőkemény kartellek maximum
      - Kizsákmányolás minimum
    - Jogsértés piaci hatása (0-30 pont)
      - Együttes piaci részesedés mértéke
  - Jogsértéshez viszonyulás (+/- 30 pont)
    - Szerep: vezető, szervező (kartell és közös erőfölnénél)
    - Felróhatóság: objektív kategória, a hiánya nem csökkentő körülmény
    - Tevőleges jóvátétel és együttműködés: engedékenység szintjét el nem érő felderítésben való közreműködés (puszta adatszolgáltatás nem elegendő)
    - Külső tényezők: újszerű magatartás, állami közrehatás (kivéve, ha a vállalkozás eljár ez ügyben)
  - Egyéb (max 10 pont)
    - Közpénzek pl.

Alapösszeg korrekciója

- **A jogsértés esetleges ismétlődése** (nem kell jogerős bírósági ítélet) – ismétlődés számával szorzás
  - adott magatartás célja vagy hatása lényegében megegyezik a korábbi jogsértő magatartásával
  - a jogelőd által elkövetett jogsértés
  - ha a korábbi jogsértő magatartást a vállalkozás-csoport egy másik tagja tanúsította
- **Elért előny:** ha számszerűsíthető, akkor a bírság az előny háromszorosa, kivéve ha a közlemény alapján számított összeg ennél magasabb
- **Elrettentő hatás:** a releváns árbevételhez képest jelentős árbevétellel rendelkeznek
- **Engedékenységi politika alkalmazása**
- **Fizetési nehézségek figyelembe vétele (bírság csökkentés)**
  - Ha nem lehet részletfizetéssel sem elhárítani (szubszidiáris), nem elegendő a veszteségre vagy kedvezőtlen pénzügyi helyzetre hivatkozás (pl. hiteltartozás)
  - Failing firm: eszközök eltűnését eredményezné a bírság, objektív bizonyíték
- **Részletfizetés 10%-os bírság maximum:** Egy összegben való megfizetés kirívóan aránytalan teher; döntés meghozatala előtt kell kérni!

Összegzés: változások

- **Változások az alapösszeg meghatározásban**
  - Ha a jogsértés időtartama hosszabb, akkor a releváns forgalom **1 éven túli** időszak is beszámítható, korábban a jogsértő állapot időtartama az alapösszeg korrekciójánál került számításra.
  - **Tenderek**, pályázatok esetén a releváns forgalom háromszorosa, tenderekről korábbi közlemény nem szólt.
- **Változások az alapösszeg korrekciójában:**
  - Új az **elrettető** hatás (arányosítás új dimenziója: az új közlemény vegyes, az előző magatartás arányos volt, az új a teljes vagyoni helyzetet értékeli)
    - Olyan vállalkozások tekintetében, amelyek a jogsértés által érintett piacon elért releváns árbevételen túlmenően különösen jelentős árbevétellel bírnak, és ezért számukra a releváns forgalom alapján számított bírság nem jelentene érzékelhető terhet.
  - Új a **fizetési nehézségek** figyelembe vétele
    - A közlemény a gazdasági válság hatásaira figyelemmel tartalmazza a nehéz helyzetben lévő vállalkozások által fizetendő bírság mérséklésére és fizetésének egyéb kedvezményeire vonatkozó szempontokat is.

Tenderek: hatáselemzés

- A bírságok közlemény nélkül is magasak voltak
- Az új közlemény ehhez képest nem eredményez bírság emelkedést a múltbeli ügyek alapján

